Құрылтайшы және баспагер:
«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.zqai.kz
сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша
диссертациялардың негізгі ғылыми
нәтижелерін жариялауға арналған
басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы
Сәрпеков Р.Қ. *(Нұр-Сұлтан, Қазақстан) – (төраға)*
Абайділдинов Е.М. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Абызов Р.М. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Белых В.С. *– з.ғ.д. (Екатеринбург, Ресей)*
Губин Е.П. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Мельник Р.С. *– з.ғ.д. (Киев, Украина)*
Моисеев А.А. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Муромцев Г.И. *– з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)*
Рахметов С.М. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Малиновский В.А. *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Унзила Шапақ *– з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*

Бас редактор
Дүйсенов Е.А. *– з.ғ.к.*

Редакциялық алқа құрамы
Құлжабаева Ж.О. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) – (төраға)*
Азер Алиев *– PhD (Киль, Германия)*
Айымбетов М.А. *– ҚР еңбек сіңірген мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Байниязова З.С. *– з.ғ.к. (Саратов, Ресей)*
Қазбаева Ә.Ғ. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Казиев З.Ғ. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Киязова А.Ж. *– (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Қоныс В.Т. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Куликпаева М.Ж. *– PhD (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Нұрғазинов Б.Қ. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Нұрмағамбетов Р.Ғ. *– PhD (Челябинск, Ресей)*
Примашев Н.М. *– з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Рахымбердин К.Х. *– з.ғ.д. (Өскемен, Қазақстан)*
Тегізбекова Ж.Ч. *– з.ғ.к. (Бішкек, Қызғызстан)*

Журнал редакциясы
Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Қазақстан Республикасы Ақпарат және коммуникациялар министрлігі Ақпарат комитетінің БАҚ есепке қою туралы куәлігі № 17761-Ж 25.06.2019 ж. (Алғашқы есепке қою кезі №6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы:
Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Д. Қонаев к., 12/1
«Сулы-жасыл желекжол» БО
тел.: 8 (7172) 57-03-42
www.zqai.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

МАЗМҰНЫ

Редакция бағанасы 8

Әділет министрі М. Бекетаевтың Үкіметтің баспасөз орталығының алаңшасында «Норма шығармашылық процесті жетілдіру туралы» тақырыбында сөз сөйлеуі 11

Р.К. СӘРПЕКОВ ЕАЭО сотының одақ мүше-мемлекеттерінің (Қазақстан Республикасы мысалында) ұлттық органдарымен өзара әрекеттесуі: тәжірибе, мәселелер және әрі қарай жетілдірудің жолдары 15

Конституциялық және әкімшілік құқық

Е.А. ДҮЙСЕНОВ, А.Қ. ЛӘМБЕКОВА, Е.А. ДҮЙСЕНОВ Қазақстан Республикасының үкіметі жанындағы заң жобалау қызметі мәселелері жөніндегі ведомствоаралық комиссия: заң шығару қызметін жетілдіру бойынша ұсынымдар мен ұсыныстар 21

Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ, Д.А. ПАШЕНЦЕВ, О.Н. ШЕРСТОБОЕВ, Т.Қ. МАКЕНОВ Қазақстан Республикасының әкімшілік ісінде прокурордың іс жүргізу жағдайының келешегі туралы 31

Е.Б. АБДРАСУЛОВ, А.Е. АБДРАСУЛОВА Құқықтағы нақты және жалған олқылықтар және оларды сот органдарының құқық қолдану қызметінде орындалу жолдары 40

С.К. УКИН, Д.С. БАТЫРБЕКОВА «Астана» Халықаралық қаржы орталығының аумағында шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдардың құқықтық жағдайы ерекшеліктерінің кейбір мәселелері 45

Азаматтық және азаматтық іс жүргізу құқығы

К.М. ИЛЬЯСОВА Жер қойнауын пайдалану жөнінде келісімшарттар бойынша дауларды баламалы шешу мәселелері 54

М.А. ЕСТЕМІРОВ «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы» Қазақстан Республикасының Заңының 11-бабына түсініктеме 63

Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс

З.Ғ. ҚАЗИЕВ, А.Н. АҚПАНОВ Қазақстан Республикасының қылмыстық-процестік құқығын және заңнамасын дамыту стратегиясы 72

Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ, А.Қ. ҚҰРМАНОВА, Б.А. АМАНЖОЛОВА Жеке адамға қарсы құқық бұзушылықтар жүйесінде адам өлтіру жауапкершілігі туралы отандық қылмыстық заңнаманы жетілдіру 81

А.Т. КӘРІПОВА, Т.Ғ. МАХАНОВ Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасы бойынша сыбайлас жемқорлық қылмыстары үшін белгіленген қылмыстық-құқықтық нормалар санкциясын талдау 88

Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану

М.А. СӘРСЕМБАЕВ ЕАЭО сотының және ЕО сотының шешімдері, қаулылары мен қорытындылары: ұқсас және айыру белгілері 95

Г.А. МЕНЗЮК, Ю.А. ГАВРИЛОВА, Б.А. УМИТЧИНОВА ЕАЭО және ЕО шеңберінде интеграциялық процестер контекстіндегі суверенитет және ұлттықтан жоғары тұрудың арақатынасы 101

Құқықтық мониторинг

С.И. КЛИМКИН Тағыда жауапкершілігі шектеулі серіктестікке қатысушылардың жауапкершілік мәселесі туралы 109

М.Х. ХАСЕНОВ Ерлер мен әйелдердің тең құқықтарының және тең мүмкіндіктерінің мемлекеттік кепілдіктері туралы Қазақстан Республикасының заңнамасына талдау нәтижесі туралы 116

Р.Е. ЖАҚЫПОВ Қазақстан Республикасының саяси партиялар туралы заңнамасын жетілдіру мәселелері 126

МАЗМҰНЫ

Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан

Е.С. САФУАНИ Нормативтік акт тілінің кейбір мәселелері 135

Ж.М. ТҰРАРОВА, А.Н. КАДИРОВА Терминдік қорды жетілдірудің кейбір мәселелері 139

Жас ғалым мінбері

Қ.Қ. САБИРОВ Қазақстан Республикасының ойын бизнесін реттеу саласындағы заңнамасын жетілдірудің кейбір мәселелері 144

Д.Б. РАЗИЕВА Тәртіптік жауапкершілік институтында әділдік қағидатын іске асыру 150

А.Р. ХАСЕНОВА Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының парақорлықты саралау мәселелері бойынша түсіндірмелерінің даулы қағидалары 157

Ғылыми өмір хроникасы

«Әкімшілік-процестік құқықтық қатынастар қатысушыларының құқықтық жағдайы» тақырыбындағы дөңгелек үстел туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2019 жылғы 20 маусым 164

«БҰҰ-ы қызметі мен егемен мемлекеттер үшін ұлттық және халықаралық деңгейдегі құқықтың үстемдігі басымдылық ретінде» атты халықаралық ғылыми конференция туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2019 жылғы 6 қыркүйек 168

Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты делегациясының Беларусь Республикасына қызметтік сапары туралы ақпараттық хабарлама, Минск қ., 2019 жылғы 17-20 қыркүйек 174

Ғарыш құқығы және саясаты жөніндегі БҰҰ-ның халықаралық конференциясы туралы ақпараттық хабарлама, Стамбул қ., Түркия, 2019 жылдың 23-26 қыркүйегі 181

«Жаршының» мұрағат беттері

Ж.О. ҚҰЛЖАБАЕВА Бостандықты шектеу түріндегі қылмыстық жазаның қазіргі түсінігі (ҚР ЗИ Жаршысындағы мақала, №2 (22)-2011, 38-40-б.) 184

М.Ж. КУЛИКПАЕВА З.ғ.к. Ж.О. Құлжабаеваның «Байқоңыр» ғарыш айлағын халықаралық-құқықтық қамтамасыз ету» ғылыми жарияланымына қайтып оралғанда 191

Есімнама

Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының бас ғылыми қызметкері, з.ғ.д., профессор Е.М. Абайділдинов – 60 жаста! 196

Библиография

А.С. Александров, В.В. Колесниктің «Досудебное соглашение о сотрудничестве сторон в российском уголовном судопроизводстве» атты монографиясына рецензия. – М.: Юрлитинформ, 2018. – 216 б.. 198

Даналық ойлар 204

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт законодательства и правовой информации Республики Казахстан»
Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются на сайте **www.zqai.kz**
Включен в перечень изданий для публикации основных научных результатов диссертаций по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894 от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпеков Р.К. *(Нур-Султан, Казахстан) – (председатель)*
Абайдельдинов Е.М. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Абызов Р.М. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Белых В.С. *– д.ю.н. (Екатеринбург, Россия)*
Губин Е.П. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Мельник Р.С. *– д.ю.н. (Киев, Украина)*
Моисеев А.А. *– д.ю.н. (Москва, Россия)*
Муромцев Г.И. *– д.ю.н.(Москва, Россия)*
Рахметов С.М. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Малиновский В.А. *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Унзила Шапак *– д.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*

Главный редактор
Дюсенов Е.А. *– к.ю.н.*

Состав Редакционной коллегии
Кулжабаева Ж.О. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан) – (председатель)*
Азер Алиев *– PhD (Киль, Германия)*
Айымбетов М.А. *– заслуженный деятель культуры РК (Нур-Султан, Казахстан)*
Байниязова З.С. *– к.ю.н. (Саратов, Россия)*
Казбаева А.Г. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Казиев З.Г. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Киязова А.Ж. *– (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)*
Конусова В.Т. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Куликпаева М.Ж. *– PhD (Нур-Султан, Казахстан)*
Нургазинов Б.К. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Нурмагамбетов Р.Г. *– PhD (Челябинск, Россия)*
Примашев Н.М. *– к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)*
Рахимбердин К.Х. *– д.ю.н. (Усть-Каменогорск, Казахстан)*
Тегизбекова Ж.Ч. *– к.ю.н. (Бишкек, Кыргызстан)*

Редакция журнала
Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
тел.: 8 (7172) 26-61-29
Свидетельство о постановке на учет СМИ № 17761-Ж от 25.06.2019 г. Комитета информации Министерства информации и коммуникаций Республики Казахстан (Первичная постановка на учет №6592-Ж. 07.09.2005 г.)
Адрес:
Республика Казахстан,010000,
г. Нур-Султан, ул. Д. Конаева, 12/1
БЦ «На Водно-зеленом бульваре»
тел.: 8 (7172) 57-03-42
www.zqai.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru, institutzakonodatelstva@gmail.com

СОДЕРЖАНИЕ

Колонка редакции 9

Выступление Министра юстиции М. Бекетаева на площадке пресс-центра Правительства на тему «О совершенствовании нормотворческого процесса» 13

Р.К. САРПЕКОВ О взаимодействии Суда ЕАЭС с национальными органами государств-участников Союза (на примере Республики Казахстан): практика, проблемы и пути дальнейшего совершенствования 15

Конституционное и административное право

Е.А. ДЮСЕНОВ, А.К. ЛЯМБЕКОВА, Е.А. ДЮСЕНОВ Межведомственная комиссия при правительстве Республики Казахстан: рекомендации и предложения по совершенствованию законопроектной деятельности 21

Б.К. НУРГАЗИНОВ, Д.А. ПАШЕНЦЕВ, О.Н. ШЕРСТОБОЕВ, Т.К. МАКЕНОВ О перспективах процессуального положения прокурора в административном судопроизводстве Республики Казахстан 31

Е.Б. АБДРАСУЛОВ, А.Е. АБДРАСУЛОВА Действительные и мнимые пробелы в праве и пути их восполнения в правоприменительной деятельности судебных органов 40

С.К. УКИН, Д.С. БАТЫРБЕКОВА Некоторые вопросы особенностей правового положения иностранцев и лиц без гражданства на территории Международного финансового центра «Астана» 45

Гражданское и гражданско-процессуальное право

К.М. ИЛЬЯСОВА Вопросы альтернативного разрешения споров по контрактам на недропользование 54

М.А. ЕСТЕМИРОВ Комментарий к ст.11 Закона Республики Казахстан «О товариществе с ограниченной и дополнительной ответственностью» 63

Уголовное право и уголовный процесс

З.Г. КАЗИЕВ, А.Н. АХПАНОВ Стратегия развития уголовно-процессуального права и законодательства Республики Казахстан 72

К.Е. ИСМАГУЛОВ, А.К. КУРМАНОВА, Б.А. АМАНЖОЛОВА Совершенствование отечественного уголовного законодательства об ответственности за убийство в системе правонарушений против личности человека 81

А.Т. КАРИПОВА, Т.Г. МАХАНОВ Анализ санкций уголовно-правовых норм, установленных за коррупционные преступления по уголовному законодательству Республики Казахстан 88

Международное право и сравнительное правоведение

М.А. САРСЕМБАЕВ Решения, постановления, заключения суда ЕАЭС и суда ЕС: аналогичные и различительные черты 95

Г.А. МЕНЗЮК, Ю.А. ГАВРИЛОВА, Б.А. УМИТЧИНОВА Соотношение суверенитета и наднациональности в контексте интеграционных процессов в рамках ЕАЭС и ЕС 101

Правовой мониторинг

С.И. КЛИМКИН Вновь к вопросу об ответственности участников товарищества с ограниченной ответственностью 109

М.Х. ХАСЕНОВ О результатах анализа законодательства Республики Казахстан о государственной регистрации прав на недвижимое имущество 116

Р.Е. ЖАКУПОВ Вопросы совершенствования законодательства Республики Казахстан о политических партиях 126

Из практики законотворчества на государственном языке

Е.С. САФУАНИ Некоторые вопросы языка нормативного акта 135

Ж.М. ТУРАРОВА, А.Н. КАДИРОВА Некоторые вопросы совершенствования терминологического фонда 139

Трибуна молодого ученого

К.К. САБИРОВ Некоторые проблемные вопросы совершенствования законодательства Республики Казахстан в сфере регулирования игорного бизнеса 144

Д.Б. РАЗИЕВА Реализация принципа справедливости в институте дисциплинарной ответственности 150

А.Р. ХАСЕНОВА Спорные положения разъяснений Верховного Суда Республики Казахстан по вопросам квалификации взяточничества 157

Хроника научной жизни

Информационное сообщение о круглом столе на тему: «Правовое положение участников административно-процессуальных правоотношений»,г. Нур-Султан, 20 июня 2019 года 165

Информационное сообщение о международной научной конференции «Верховенство права на национальном и международном уровнях как приоритет деятельности ООН и суверенных государств», г. Нур-Султан, 6 сентября 2019 года 170

Информационное сообщение о рабочей поездке делегации Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан в Республику Беларусь, г.Минск, 17-20 сентября 2019 года 176

Информационное сообщение о Международной конференции ООН по космическому праву и политике, г. Стамбул, Турция, 23-26 сентября 2019 года 182

Архивные страницы «Вестника»

Ж.О. КУЛЖАБАЕВА Международно-правовое обеспечение космодрома «Байконур» (статья в Вестнике ИЗ РК, №2 - 2006. - с. 48-56). 184

М.Ж. КУЛИКПАЕВА Возвращаясь к научной публикации к.ю.н. Ж.О. Кулжабаевой «Международно-правовое обеспечение космодрома «Байконур» 191

Персоналии

Главному научному сотруднику Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, д.ю.н., профессору Е.М. Абайдельдинову – 60 лет! 196

Библиография

Рецензия на монографию А.С. Александрова, В.В. Колесник «Досудебное соглашение о сотрудничестве сторон в российском уголовном судопроизводстве». – М.: Юрлитинформ, 2018. – 216 с. 198

Мудрые мысли 204

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute
of Legislation and Legal information
of the Republic of Kazakhstan»
Published since 2006
All journal materials are placed
on the website
www.zqai.kz
Included in the list of publications of basic scientific results of dissertations on legal sciences (Order CCES MES RK №894 from 05.30.2013)
Editorial Council members
Sarpekov R.K. *(Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)*
Abaydeldinov E.M. *– d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Abyzov R.M. *– d.j.s. (Moscow, Russian)*
Belih V.S. *– d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)*
Gubin E.P. *– d.j.s. (Moscow, Russian)*
Melnik R.S. *– d.j.s. (Kiev, Ukraine)*
Moiseev A.A. *– d.j.s. (Moscow, Russian)*
Muromcev G.I. *– d.j.s. (Moscow, Russian)*
Rahmetov S.M. *– d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Malinovski V.A. *– d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Unzila Shapak *– d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Chief Editor
Dyussenov Ye.A. *– c.j.s.*

Editorial Board members
Kulzhabayeva Zh.O. *– c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)*
Azer Aliyev *– PhD (Kiel, Germany)*
Aiymbetov M.A. *– Honored Worker of Culture of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Bainiyazova Z.S. *– c.j.s. (Saratov, Russian)*
Kazbayeva A.G– *c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kaziyev Z.G. *– c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kiyazova A.Zh. *– (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Konusova V.T. *– c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Kulikpayeva M.Zh. *– PhD (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurgazinov B.K. *– c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Nurmagambetov R.G. *– PhD (Chelyabinsk, Russian)*
Primashev N.M. *– c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)*
Rakhimberdin K.H. *– d.j.s. (Ust-Kamenogorsk, Kazakhstan)*
Tegizbekova Zh.Ch. *– c.j.s. (Bishkek, Kyrgyzstan)*

The editorial staff
Dzhamburshin K.A.
Koltubayeva G.B.
Yerdesheva D.T.
Zhumageldina B.Zh.
Bailenova A.K.
tel .: 8 (7172) 26-61-29

The certificate of registration of mass media №17761-G from 25.06.2019 from the Information Committee of the Ministry of Information and Communications of the Republic of Kazakhstan (Number and date of primary registration №6592-Zh.07.09.2005.)
Address:
The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, D. Konaev str., 12/1
BC «On the water-green boulevard»
tel .: 8 (7172) 57-03-42
www.zqai.kz
e-mail: instzak-kz@mail.ru,
institutzakonodatelstva@gmail.com

CONTENT

Editorial 9

Speech of the Minister of Justice M. Beketaev at the site of the press center of the Government on the topic "On improving the rule-making process" 13

R.K. SARPEKOV The interaction of the EAEU court with the national bodies of the member states of the Union (in the context of the Republic of Kazakhstan): practice, problems and ways for further improvement 15

Constitutional and Administrative Law
Y.A. DYUSSENOV, A.K. LYAMBEKOVA, Y.A. DYUSSENOV Interdepartmental comission under the government of the Republic of Kazakhstan: recommendations and proposals to improve legislative activities 21
B.K. NURGAZINOV, D.A. PASHENTSEV, O.N. SHERSTOBOEV, T.K. MAKENOV On the prospects of the procedural position of the prosecutor in the administrative proceedings of the Republic of Kazakhstan 31
Y.B. ABDRASSULOV, A.Y. ABDRASSULOVA The valid and supposed gaps in the law and ways of their execution in the law-enforcement activity of the judicial bodies 40
S.K.UKIN, D.S. BATYRBEKOVA Some of the specific features of the legal status of foreigners and persons without citizenship on the territory of the International financial center «Astana» 45

Civil and Civil Procedural Law
K.M. ILYASSOVA Issues of alternative dispute resolution under subsurface use contracts 54
M.A. YESTEMIROV Commentary to the article 11 of the Law of the Republic of Kazakhstan «On limited and additional liability partnership 63

Criminal law and Criminal procedure
Z.G. KAZIYEV, A.N. AKHPANOV Strategy for the development of criminal procedure law and legislation of the Republic of Kazakhstan 72
K.E. ISMAGULOV, A.K. KURMANOVA, B.A. AMANZHOLOVA Improvement of domestic criminal legislation on responsibility for murdering in the system of offenses against human personality 81
A.T. KARIPOVA, T.G. MAKHANOV Analysis of the list of criminal-corruption prizes in the Republic of Kazakhstan regulation of the corruption prizes in Kazakhstan 88

International and Comparative law
M.A. SARSEMBAYEV Judgements, resolutions, opinions (conclusions) of the EAEU COURT and the EU court: similar and distinctive features 95
G.A. MENZYUK, J.A. GAVRILOVA, B.A. UMITCHINOVA The correlation between sovereignty and supranationality in the context of integration processes within the EAEU and the EU 101

Legal monitoring
S.I. KLIMKIN Once again to the question of liability of participants in a limited lability partnership 109
M.KH. KHASSENOV On the results of the analysis of legislation of the Republic of Kazakhstan on state guarantees of equal rights and equal opportunities of men and women 116
R.Y. ZHAKUPOV Issues of improvement of legislation of the Republic of Kazakhstan on political parties 126

From the lawmaking practice in the official language

E.S. SAFUANI Some issues of normative acts language 135

ZH.M. TURAROVA, A.N. KADIROVA Some issues of improvement of the terminological fund 139

Young scholar tribune

K.K. SABIROV Some issues of the improvement of the legislation of the Republic of Kazakhstan in the area of gaming business 144

D.B. RAZIYEVA Implementation of the principle of fairness in disciplinary responsibility institute 150

A.R. KHASSENOVA Controversial provisions of the clarifications of the Supreme court of the Republic of Kazakhstan on the issues of qualifications of bribery 157

The Chronicle of Scientific Life

Information note about a round table on the topic: «The legal status of participants in administrative procedural legal relations», Nur - Sultan, June 20, 2019 166

Information note on the international scientific conference «Supremacy of law at the national and international levels as a priority of UN activities and sovereign states», Nur-Sultan, 6 September 2019 172

Information note on the official visit of delegation of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan to the Republic of Belarus, Minsk, on September 17-20, 2019 178

Information note on the United Nations International Conference on Space Law and Policy, Istanbul, Turkey, September 23-26, 2019 183

The archive pages of the «Bulletin»

ZH.O. KULZHABAYEVA International legal support for the “Baikonur” Cosmodrome (article in Bulleten of IL RK, №2 - 2006. - 48-56-p.). 184

M.ZH. KULIKPAYEVA Returning to scientific publication of candidate of law Zh.O. Kulzhabayeva “International legal support for the “Baikonur” Cosmodrome” 191

Personalities

60 years to the Chief researcher of the Institute of legislation and legal information of the Republic of Kazakhstan, Doctor of Laws, Professor Ye.M. Abaideldinov 196

Bibliography

Review on the monograph of A.S. Alexandrov, V.V. Kolesnik «Pre-trial agreement on cooperation of the parties in the Russian criminal proceedings». – M.: Юрлитинформ, 2018. – 216 p. 198

Wise thoughts 204

ӘОЖ 347.191

«ЖАУАПКЕРШІЛІГІ ШЕКТЕУЛІ ЖӘНЕ ҚОСЫМША ЖАУАПКЕРШІЛІГІ БАР СЕРІКТЕСТІКТЕР ТУРАЛЫ» ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ЗАҢЫНЫҢ 11-БАБЫНА ТҮСІНІКТЕМЕ

Марат Асанұлы Естеміров
M. Narikbayev atyndagi Kazguu Universiteti, Жеке құқық департаментінің аға оқытушысы, PhD докторы, Нұр-Сұлтан қ., Қазақстан Республикасы; e-mail: m_estemirov@kazguu.kz

Түйін сөздер: *жауапкершілігі шектеулі серіктестік; қатысушы құқықтары; сот практикасы; құрылтайшы; басқаруға қатысу құқығы; ақпарат алу құқығы; табыс алу құқығы; басқару органдарының шешімдерін даулау құқығы.*

Аннотация. *Мақалада жауапкершілігі шектеулі серіктестік қатысушысының «Жауапкершілігі шектеулі және қосымша жауапкершілігі бар серіктестіктер туралы» Қазақстан Республикасының Заңының 11-бабында бекітілген басты құқықтарына түсініктеме берілген. Атап айтқанда, басқаруға қатысу, ақпарат алу, кіріс алу, басқару органдарының шешімдерін даулау секілді қатысушы құқықтары талданады. «Көкейкесті өзекті мәселе», «Шетелдік тәжірибе» секілді айдарларды қолдана отырып, автор оқырман назарын құқыққолдану тәжірибесінің өзекті сауалдарына аударады және бұл сауалдарды шешудің көршілес ресейлік құқық жүйесіндегі үлгілерін келтіреді. Отандық сот практикасында орын алған бірқатар корпоративтік дауларды мысалы ретінде ала отырып, автор осы түсініктемеде жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің бұрынғы қатысушысынан жаңа қатысушыға ауысатын құқықтар көлеміне талдау жүргізеді және құқыққолдану тәжірибесінің бірқатар өзекті мәселелерін шешудің жолдарын ұсынады.*

Ақпарат талап ету жөніндегі қатысушының құқығын жүзеге асыруға қатысты Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты тарапынан жасалған байламның логикалық бірізділік талабына сәйкес келмейтіндігіне мақалада назар аударылады. Серіктестік қызметінен табыс алу жөніндегі қатысушының құқығын жүзеге асырудағы тосқауылдарға көңіл бөлінген. Серіктестіктің басқару органдарының шешімдерін даулауға қатысты істердің корпоративтік даулар арасындағы ең кең таралған түрі екендігі атап айтылады. Мақалада басқару органдарының шешімдерін және осы шешімдердің негізінде жасалған серіктестік мәмілелерін даулаудың сауалдары да қаралған. Сонымен бірге, автор отандық сот практикасынан жаңа қатысушыға даулау құқығының ауыспайтындығын айғақтайтын істердіде көрсеткен.

КОММЕНТАРИЙ К СТ.11 ЗАКОНА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН «О ТОВАРИЩЕСТВЕ С ОГРАНИЧЕННОЙ И ДОПОЛНИТЕЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТЬЮ»

Естемиров Марат Асанович
Старший преподаватель департамента частного права Университета КазГЮУ имени М.С. Нарикбаева, PhD доктор, г.Нур-Султан, Республика Казахстан; e-mail: m_estemirov@kazguu.kz

Ключевые слова: *товарищество с ограниченной ответственностью; участник; судебная практика; права участника; право участвовать в управлении; право на получение информации; право на получение дохода; право на оспаривание решений органов управления.*

Аннотация. *В статье представлены рекомендации по расширению основных прав участников товарищества с ограниченной ответственностью, закрепленные в статье 11 Закона Республики Казахстан «О товариществе с ограниченной и дополнительной ответственностью». В частности, проводится анализ таких права участника, как: право участвовать в управлении, право на получение информации, право на получение дохода, право на оспаривание решений органов управления. Автор, используя такие рубрики как «Актуальная проблема» и «Зарубежная практика», обращает внимание читателя на актуальные вопросы отечественной правоприменительной практики и приводит действенные способы решения этих вопро-*

сов в соседнем российском правопорядке. В статье автор, на примере ряда корпоративных споров имевших место в отечественной судебной практике, анализирует объем прав переходящих от прежнего участника к новому участнику товарищества с ограниченной ответственностью и предлагает пути решения ряда актуальных вопросов правоприменительной практики.

В статье обращено внимание на логическую непоследовательность позиции Верховного Суда Республики Казахстан, высказанные по вопросу реализации права участника на получения информации. Освещаются трудности реализации права участника на получение дохода от деятельности товарищества. Автор обращает внимание на то, что среди корпоративных споров, спор об оспаривание решений органов управления товарищества является одним из самых распространенных споров на практике. Автором также рассмотрены вопросы оспаривания решений органов управления и, заключенных на основе этих решений, сделок товарищества с ограниченной ответственностью. Помимо этого, автором приведены примеры из отечественной судебной практики, подтверждающие невозможность перехода права на оспаривания к новому участнику.

COMMENTARY TO THE ARTICLE 11 OF THE LAW OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN «ON LIMITED AND ADDITIONAL LIABILITY PARTNERSHIP»

Yestemirov Marat Asanovish
Senior lecturer of the Department of Private law of KAZGUU University named after M.S. Narikbayev, PhD, Nur-Sultan, Republic of Kazakhstan; e-mail: m_estemirov@kazguu.kz

Keywords: *limited liability partnership; shareholder rights; judicial practice; rights of the shareholder; rights to participate in management; rights to receive information; rights to receive income; rights to challenge the decision of management.*

Abstract. *The article provides comments on the basic rights of a shareholder of a limited liability partnership, enshrined in article 11 of the Law of the Republic of Kazakhstan «On limited and additional liability partnership». In particular, by author was analyzed such rights of the shareholder as the right to participate in management, the right to receive information, the right to receive income, the right to appeal decisions of management. By using such headings as «Actual problem» and «Foreign practice», the author pays attention to actual issues of local law enforcement practice and gives examples of solving these issues in the Russian law. In this comment, the author, on the example of a number of corporate disputes that took place in the local judicial practice, analyzes the scope of rights transferred from the former shareholder to the new shareholder of a limited liability partnership and offers solutions to actual issues of law enforcement practice.*

The article pays attention to the logical inconsistency of the position of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan, expressed on the implementation of the shareholders right to receive information. Difficulties of realization of the right of the shareholder to receive income from activity of partnership are highlighted. The author draws attention to the fact that among corporate disputes, the dispute on appealling the decisions of the management bodies of the partnership is one of the most common disputes in practice. The author also considers the issues of appealling the decisions of management bodies and transactions of limited liability partnership concluded on the basis of these decisions. In addition, the author provides examples from local judicial practice, confirming the impossibility of the transition of the right to appeal to a new shareholder.

11-бап. Жауапкершілігі шектеулі серіктестікке қатысушылардың құқықтары

1. Жауапкершілігі шектеулі серіктестікке қатысушылар:

1) осы Заңда және серіктестік жарғысында көзделген тәртіппен серіктестік істерін басқаруға қатысуға;

2) серіктестік жарғысында көзделген тәртіппен серіктестіктің қызметі туралы ақпарат алуға, оның бухгалтерлік және өзге де құжаттамасымен танысуға;

3) серіктестік қызметінен осы Заңға, серіктестіктің құрылтай құжаттарына және оның жалпы жиналысының шешімдеріне сәйкес табыс алуға;

4) серіктестік таратылған жағдайда кредит берушілермен есеп айырысқаннан кейін қалған мүліктің бір бөлігінің құнын немесе серіктестіктің барлық қатысушыларының келісімі бойынша осы мүліктің бір бөлігін заттай алуға;

5) осы Заңда көзделген тәртіппен өз

үлесін бөліп алу арқылы серіктестікке қатысуын тоқтатуға;

6) осы Заңда және (немесе) серіктестіктің жарғысында көзделген олардың құқықтарын бұзған серіктестік органдарының шешімдеріне сот тәртібімен дау айтуға құқылы.

2. Жауапкершілігі шектеулі серіктестікке қатысушылардың осы Заңда және құрылтай құжаттарында көзделген басқа да құқықтары болуы мүмкін.

Қатысушының серіктестік істерін басқаруға қатысу құқығы

Қатысушының серіктестікті басқаруды жүзеге асыру немесе басқаруға ат салысу құқығы, жауапкершілігі шектеулі серіктестікке (бұдан әріде – ЖШС) қатысушының басты құқықтарының бірі. Әдетте, ЖШС-нің басқару органдары ретінде қатысушылардың жалпы жиналысы мен атқару органын атап жатады. Қатысушы осы органдар жұмысының әрбіріне белсенді араласуға құқылы.

Жалпы жиналыс серіктестікті басқару құрлымындағы ең жоғарғы орган болып табылады. ЖШС туралы заңның 42-бабының 2-тармағында барлық қатысушылардың жалпы жиналысқа қатысуға, күн тәртібіндегі мәселелерді талқылауға қатысуға және шешімдер қабылдау кезінде дауыс беруге құқығы бар екендігі бекітілген. Дегенмен, жалпы жиналыс жұмысына қатысты жекелеген құқықтарды жүзеге асыруға заң шығарушы, қатысушыға тиесілі дауыс санына қарай арнайы талаптарда қояды: мысалы, 10% және одан да көп дауыс санын иеленетін қатысушылар, кезектен тыс жалпы жиналысты шақыру бастамасын көтеруге құқылы (45-баптың 2-тармағы); жалпы дауыс санының 5% және одан да көп бөлігін иеленетін қатысушылар, жалпы жиналыстың күн тәртібіне өз сауалдарын енгізуге құқылы (46-баптың 2-тармағы). Жалпы жиналыс жұмысына қатысудан тыс, серіктестік қатысушысы ағымдағы басқаруды жүзеге асыратын атқару органының жұмысына да белсене араласуға құқылы. ЖШС қатысушыларының өздері құрған серіктестіктерде жеке-дара атқару органы болып жұмыс істеуі, отандық іскерлік айналымда жиі кездесетін жайт. Мұны отандық соттарда қаралған істердің мазмұнынанда көруге болады: Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының (бұдан әріде – ҚР ЖС) әкімшілік және азаматтық істер бойынша қадағалау сот алқасының 2015 жылдың 28 қаңтарындағы №3гп-2-15 қаулысы, Алматы қаласындағы мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының (бұдан әріде – МАЭС) 2016 жылдың 24 тамызындағы №7527-16-00-2/6050 шешімі және т.с.с.

ЖШС қатысушысының бұл құқығы жайлы сөз қозғағанда, басқаруға қатысудың құқық па әлде, міндет пе екендігі сот практикасында өзекті болып тұрғандығына да назар аудара кеткен жөн. Мысалы, Астана қаласының МАЭС 2011 жылдың 11 желтоқсанындағы №02-8121-11 шешімі, Шығыс Қазақстан облыстық (бұдан әріде - ШҚО) Өскемен қалалық сотының 2016 жылдың 11 наурызындағы үйғарымы, ҚР ЖС әкімшілік және азаматтық істер бойынша қадағалау сот алқасының 2015 жылдың 01 қазанындағы 3г-3507(2)-15 қаулысы және т.б.

Қатысушының серіктестіктің қызметі туралы ақпарат алуға, оның бухгалтерлік және өзге де құжаттамасымен танысу құқығы

Ақпарат алу құқығы тек ЖШС нысанының қатысушылары ғана иеленетін құқық емес. Атап айтқанда, ақпарат алу құқығы өзге де бірқатар ұйымдық-құқықтық нысандардың да қатысушылары иеленетін құқықтар тізімінен берік орын алған. Мысалы, «Өндірістік кооператив туралы» ҚР заңының 9-бабының 1-тармағының 3)-тармақшасына сәйкес кооператив мүшелері кооперативтің қызметі туралы толық ақпарат алуға, соның ішінде кооперативтің бухгалтерлік және басқа құжаттамаларымен танысуға құқылы. «Акционерлік қоғамдар туралы» ҚР заңының (бұдан әріде – АҚ туралы заң) 14-бабының 1-тармағының 3)-тармақшасына сәйкес акционер қоғамның қызметі туралы ақпарат алуға, оның ішінде акционерлердің жалпы жиналысында немесе қоғамның жарғысында айқындалған тәртіппен қоғамның қаржылық есептілігімен танысуға құқылы.

«Шаруашылық серіктестіктер туралы» ҚР заңының 8-1 бабына сәйкес шаруашылық серіктестігі өзінің қатысушыларының талап етуі бойынша серіктестіктің қызметі және оның қатысушыларының мүдделерін қозғайтын ақпарат беруге міндетті. Ал, шаруашылық серіктестіктері қатысушыларының мүдделерін қозғайтын ақпарат деп заң шығарушы келесілерді таниды:

1) серіктестік қатысушыларының жалпы жиналысында қабылданған, серіктестіктің байқау кеңесінің, атқарушы органының, тексеру комиссиясының (ревизорының) шешімдері және қабылданған шешімдердің орындалуы туралы ақпарат;

2) серіктестіктің өз капиталы мөлшерінің жиырма бес және одан да көп процентін құрайтын мөлшерде серіктестіктің қарыз алуы;

3) жасалған мәміле нәтижесінде серіктестіктің өз меншігіндегі капиталы мөлшерінің жиырма бес және одан да көп процентін құрайтын сомадағы мүлік сатып алынатын немесе иеліктен шығарылатын ірі мәмілені немесе өзара байланыстағы мәмілелерді серіктестіктің жасауы;

4) серіктестіктің қандай да болсын қызметтің түрін жүзеге асыруға және (немесе) белгілі бір іс-әрекеттер жасауға лицензиялар алуы, олардың қолданылуын тоқтата тұру не-

месе тоқтату, сондай-ақ серіктестіктің қандай да болсын қызметтің түрін жүзеге асыруға және (немесе) белгілі бір іс-әрекеттер жасауға бұрын алған лицензияларынан айыру;

5) серіктестіктің мүлкіне тыйым салу;

6) нәтижесінде серіктестіктің баланстық құны қоғам активтері жалпы мөлшерінің он немесе одан да көп процентін құрайтын мүлкі жойылған төтенше сипаттағы жағдайлардың басталуы;

7) серіктестікті әкімшілік жауаптылыққа және(немесе)оныңлауазымдыадамдарынқылмыстықнемесеәкімшілікжауаптылыққатарту;

8) серіктестікті мәжбүрлеп қайта ұйымдастыру туралы шешім;

9) аудиторлық есеп (ол бар болса);

9-1) сотта корпоративтік дау бойынша іс қозғалғаны туралы ақпарат;

10) серіктестіктің жарғысына сәйкес серіктестік қатысушыларының мүдделерін қозғайтын өзге де ақпарат танылады.

Ал, ЖШС туралы заңның 60-1-бабының ережелеріне сәйкес серіктестіктің атқарушы органы сотта корпоративтік дау бойынша іс қозғалғаны туралы серіктестіктің барлық қатысушыларын сот хабарламасын немесе шақыртуын алғаннан кейін жеті күн ішінде хабардар етуге міндетті екендігі көрсетілген.

Серіктестік қызметі жайлы ақпаратты алуға сұрау жолдаған ЖШС қатысушысының талабы серіктестіктің атқарушы органы тарапынан ерікті түрде орындалмай, қатысушы қажетті ақпаратты сот тәртібімен алғысы келсе, әдетте, отандық соттар келесі қос талаптың сақталуына баса назар аударады: 1) сұрау салған тұлғада, осы серіктестіктің қатысушысы мәртебесінің болуы қажет. Дегенмен, отандық сот практикасында қатысушы мәртебесінің бекітілген тәртіпте тіркелмегендігіне қарамастан ақпарат алуға құқылы екендігін бекіткен істер де кездеседі. Мысалы, «ТенгизИнтерНефтеГазСтрой» және «Каспиан Салфа Компани» серіктестіктерінің арасындағы дауға қатысты қабылданған ҚР ЖС әкімшілік және азаматтық істер бойынша қадағалау сот алқасының 2014 жылдың 28 сәуіріндегі 3г-1516-14 қаулысы; 2) қатысушы сот тәртібіне жүгінбестен бұрын ақпаратты ұсынуды талап етіп серіктестіктің атқарушы органына жүгінуі тиіс және бұл талабы серіктестіктің атқарушы органы тарапынан қанағаттандырусыз қалған ретте ғана ақпаратты сот тәртібімен талап ете алады. Мысалы, «Арлан» ЖШС туындаған дауға қатысты Астана қаласының апелляциялық сот алқасының 2014 жылдың 30 мамырындағы 2а-2817/2014 қаулысы. Бұл істе сот, ақпарат алу туралы талаппен сотқа жүгінерден бұрын қатысушының серіктестікке ақпаратты беру туралы талаппен жүгінуі қажеттігі жайлы байлам жасаған. Сондай-ақ қатысушының серіктестікке аталған талаппен жүгінбеуі, талапты қанағаттандырмауға негіз болып табылады, деген пікір білдірген.

Шетелдік тәжірибе

Ресей Федерациясының Жоғарғы Арбитраждық Соты қабылдаған ақпараттық хаттағы мына бір тармаққа зер салсақ: «6. Егер, істі қарау сәтінде мұндай тұлға шаруашылық қоғамның қатысушысы болып табылмайтын болса, онда бұл тұлғаның шаруашылық қоғамды ақпаратты беруге міндеттеу туралы талабының қанағаттандырылмайтындығын соттар назарда ұстауы тиіс. Дегенмен, егер тұлғаның жарғылық капиталдағы үлесі сатып алынып жауапкершілігі шектеулі қоғам оның құнын төлеуі тиіс болса (ЖШҚ туралы Заңның 23-бабы), сондай-ақ егер тұлғадан ашық акционерлік қоғамның акциялары, акционерлік қоғамдар туралы Заңның 84.8 бабында қарастырылған тәртіпте сатып алынып жатса, онда тиісінше қоғам төлеуі тиіс үлестің құнын айқындауға не сатып алынғалы жатқан акциялардың бағасын белгілеуге байланысты қоғамның қызметі жайлы ақпарат ұсынуды талап етуге құқылы»[1].

Көкейкесті өзекті мәселе

Отандық сот практикасында, тұлға ЖШС қатысушысы мәртебесін алғанға дейінгі кезеңдер бойынша ақпараттың берілуін талап ете алады ма, деген сауал туындап жатады. Акционердің ақпарат алу құқығы жайлы туындаған бір істе, отандық сот корпусының жекелеген өкілдері, тұлға акционер мәртебесін иеленбей тұрған кезеңдер бойынша ақпарат талап ете алмайды, деген байлам жасаған еді [1, б.193]. Аталған істе жасалған бұл сот байламын, белгілі-бір деңгейде ҚР ЖС да құптап тұр деуге болады. Мысалы, ҚР ЖС 2015 жылдың 04 ақпанындағы 3гп-80 қаулысы. Атап айтқанда, бұл қаулыда ҚР ЖС акционердің ақпарат талап ету құқығының жеке мүліктік емес құқықтар санатына жататындығы жайлы байлам жасаған еді. Ал, ҚР АК 116-бабының 4-тармағында тұлғаға тиесілі жеке мүліктік емес құқықтардың өзге тұлғаға берілмейтіндігі бекітілген. Демек, бұл өзіне тиесілі акциялар пакетін иеліктен шығарған акционердің ақпарат алу құқығы, аталған акциялар пакетін сатып алған тұлғаға ауыспайды деген сөз. Бірақ, бұл ұстанымның орындылығы, дұрыстығы басы ашық күйінде қалуда. Сауалдың осы қыры ЖШС нысанында туындаған кезде істі қараған сот, серіктестіктің жаңа қаты-

[1] *О некоторых вопросах практики рассмотрения арбитражными судами споров о предоставлении информации участникам хозяйственных обществ: инфор. письмо ВАС РФ от 18 января 2011 года, №144 // http://www.arbitr.ru/as/pract/vas_info_letter/32916.html.*

сушысы бұрынғы кезеңдер бойынша ақпаратты талап ете алады, деген байлам жасаған еді. Мысалы, «Орловка» ЖШС туындаған дауға қатысты қабылданған Ақмола облыстық азаматтық істер жөніндегі сот алқасының 2018 жылдың 11 шілдесіндегі №1199-18-00-2а/1284 қаулысы. ЖШС пен акционерлік қоғам нысандарының айырмашылықтарына қарағанда ұқсас тұстарының молдығын ескере отырып, қатысушының (акционердің) серіктестіктің (қоғамның) қызмет етуінің барлық кезеңдері бойынша ақпаратты талап ете алатындығы жайлы ҚР ЖС ортақ ұстаным қалыптастырса, жөн болар еді.

Шетелдік тәжірибе

Ресей Федерациясының Жоғарғы Арбитраждық Соты қабылдаған ақпараттық хаттағы бесінші тармаққа назар салсақ: «5. Тұлға тіпті, ол кезеңдерде қатысушы мәртебесін иеленбесе де, шаруашылық қоғамның барлық жұмыс істеу кезеңі бойынша қатысушының құжаттар мен ақпаратты талап ету құқығын шектейтін ешбір ереженің не акционерлік қоғамдар туралы заңның немесе жауапкершілігі шектеулі қоғамдар туралы заңның мазмұнында жоқтығын соттар назарда ұстауы тиіс. Шаруашылық қоғамның қатысушысы мәртебесін иеленген сәттен бастап тұлға бұл құжаттардың жасалу мерзіміне қарамастан қоғамнан оларды ұсынуды талап ете алады».

Қатысушының табыс алу құқығы

Коммерциялық ұйымдарды соның ішінде, ЖШС нысанын құру барысындағы құрылтайшылардың көздейтін басты мақсаты табыс табу болып есептеледі. ЖШС нысанында таза табысты әрбір тоқсан, жарты жыл немесе бір жыл қорытындысы бойынша бөлуге рұқсат етіледі. Таза табысты бөлу туралы шешім ЖШС қатысушыларының жалпы жиналысында қабылданады. Егер серіктестік жарғысы шешімдер қабылдау үшін сан жағынан көпшілік дауысты немесе бірауыздан дауыс беруді қажет етпесе, таза табысты бөлу жайлы шешім әдетте, қатысушылардың жалпы жиналысында жай көпшілік даусымен қабылданады. Қатысушылардың жалпы жиналысы таза табысты бөлмейтіндігі жайлы да байлам жасауы мүмкін (ЖШС туралы заңның 40-бабының 1-тармағы). Қатысушылардың жалпы жиналысының таза табысты бөлмеу туралы шешім қабылдай алатындығы сот практикасымен қуатталады. Мысалы, Ақтөбе облыстық сотының апелляциялық сот алқасының 2012 жылдың 26 маусымындағы №2а-761/2012 шешімі. Сондай-ақ, Солтүстік Қазақстан (бұдан әріде - СҚО) облыстық сотындағы апелляциялық сот алқасының 2011 жылдың 19 қазанындағы №2а-1425/2011 қаулысында келесідей іс сипатталады. Атап айтқанда, бұл істе «Титан» ЖШС қатысушысы Л.Ю.И., таза табысты бөлу туралы талабымен сотқа жүгінген. Сот процессі барысында аталған серіктестіктің үш қатысушысының бар екендігі және олардың 50%, 25% және 25% үлестен иеленетіндіктері белгілі болды. Жарғылық капиталдағы үлестердің 50% ие Л.Ю.И., таза табысты бөлу туралы дауыс берсе, ал қалған екі қатысушы бөлмеу туралы дауыс берген. Бұл ретте, сот таза табысты бөлуді міндеттеуге болмайтындығы жайлы байлам жасаған. Дәл осындай жағдай келесі бір істе де қалыптасқан. Алматы қалалық сотының азаматтық және әкімшілік істер жөніндегі апелляциялық алқасының 2016 жылдың 08 маусымындағы №2а-2537 қаулысында «SSM-Oil» ЖШС-нің таза табысын бөлу туралы сауал жалпы жиналыстың күн тәртібіне шығарылады. Жарғылық капиталдың 60% үлесіне ие қатысушы таза табысты серіктестік қызметін ары қарай дамыта түсуге жұмсау жайлы шешімге дауыс берсе, ал 40% үлеске ие қатысушы бұған қарсы болады. Сот жалпы жиналысты өткізу тәртібінде ешбір кемшілік кетпеген деп тауып, жалпы жиналыстың таза табысты бөлмеу туралы шешімін заңды деп таниды.

Таза табыстың ЖШС қатысушыларына тиесілі үлеске пара-пар әлде басқалай бөлінетіндігіне қатысты отандық зерттеушілер арасында әралуан пікір кездеседі. Ал, сот тәжірибесі пара-пар бөлініс қағидатынан ауытқуға жол берілетіндігін көрсетуде. Мысалы, Алматы облыстық сотының азаматтық істер жөніндегі алқасының 2009 жылдың 05 тамызындағы №2а-1046-09 қаулысында сипатталған істе «Көк-Өзек» ЖШС қатысушыларының таза табысты бөлудің үлеске пара-пар емес, өзге де тәсілін таңдауға құқылы екендігі бекітілген. Сондай-ақ СҚО сотының апелляциялық сот алқасының 2010 жылғы №2а-212 қаулысында «Дом торговли» ЖШС қатысушыларының арасындағы таза табысты бөлуге қатысты дау сипатталады. Бұл істе ЖШС қатысушылары таза табысты ЖШС-қа тиесілі ғимараттағы бөліктерді қатысушылар арасында бөліп, сол бөліктерді пайдаланудан түскен табыс есебінен пайда алуды бекітеді.

Көкейкесті өзекті мәселе

Серіктестік қатысушыларының құрамы ауысқан ретте бұрынғы қатысушылардың алдыңғы кезеңдер бойынша табысты алуға құқықтарының бар-жоқтығына тоқталсақ. Мысалы, «Акционерлік қоғамдар туралы» Қазақстан Республикасының 2003 жылғы 13 мамырдағы №415 Заңымен салыстырғанда ЖШС туралы отандық заңда бұл мәселе реттелінбеген. Атап айтқанда, АҚ туралы заңның 22-бабының 1-тармағында «Төленбеген дивидендтері бар акцияларды иеліктен алу, егер акцияларды иеліктен алу туралы шартта өзгеше көзделмесе, акцияның жаңа иесінің оларды алу құқығымен жүзеге асырылады» деген ереже бекітілген. Осы мазмұндағы ереженің

ЖШС туралы заңда болмауы, сот тәжірибесінде қиындықтарды туындатып жатқандығын көреміз. Мысалы, Қарағанды облысының экономикалық сотының 2013 жылдың 29 маусымындағы №2-3188/13 шешімінде сипатталған іс. Дегенмен, құқыққолдану тәжірибесінде өзге де байламдардың жасалып жатқандығына куә болудамыз. Атап айтқанда, Қарағанды облыстық экономикалық сотының 2009 жылдың 09 қазанындағы №2-2696-09 шешімінде «Медсанчасть «Шахтер Испат Кармет» ЖШС туындаған дау сипатталады. Бұл дауда аталған серіктестіктің қатысушысы 2004-2005 қаржылық жылы бойынша таза табысты бөлу туралы талап қояды. Алайда, сот талапты қанағаттандырмау жайлы байлам жасайды және мұны келесідей дәйектермен негіздейді. Біріншіден, аталған қатысушы өзінің үлесін 2009 жылдың 30 наурызында өзге қатысушыға сатқан. Демек, бұл талап қоюшы серіктестікке қатысты талап қою құқығынан айрылған. Бұл құқық толықтай жаңа қатысушыға ауысқан. Екіншіден, 2004-2005 қаржы жылының табысын бөлу туралы мәселені тек 2006 жылдың 31 наурызына дейін ғана көтеруге болады. Себебі, қаржы жылы аяқталғаннан кейін 3 айдың ішінде қаржылық есептілік бекітілуі тиіс. Ал, мұны қазір көтеру болмайды. Үшіншіден, кейінгі қаржы жылдары серіктестік қызметі үшін шығынға толы кезең болған. Сол себепті, алынған табысты кейінгі жылдардың шығыны жойып кеткен. Бірақ, отандық сот тәжірибесінде дәл осыған ұқсас жағдайларда өзге де байламдардың жасалғандығын кездестіруге болады. Атап айтқанда, СҚО экономикалық сотының 2017 жылдың 29 мамырындағы №5930-17-00-2/1293 шешімінде «Су-808» ЖШС-де туындаған дау сипатталып, бұл істе сот таза табысты бөлу туралы шешімнің жыл аяқталғаннан кейін үш айдың ішінде өткізілуі тиістігі туралы талапты сақтамаудың жалпы жиналыстың шешімінің жарамсыздығына әкелмейтіндігі жайлы байлам жасалған. Ал, Алматы қалалық сотының 2015 жылдың 23 маусымындағы №2а-3823/2015 қаулысында «TND» ЖШС орын алған дау сипатталады. Атап айтқанда, 2012 жылдың желтоқсан айынан 2013 жылдың маусымына дейін осы серіктестіктің қатысушысы болған В.Н. Горобцов аталған кезең бойынша өзіне кіріс берілмегендігін алға тартып, қаржылық сараптама жүргізуді талап етеді. Бірінші сатыдағы сот талапты негізді деп тауып, қанағаттандырады. Алайда, апелляциялық саты талап қоюшының серіктестік қатысушысы емес екендігіне назар аударып, аталған сараптаманы жүргізуді талап ете алмайтындығы жайлы байламға келеді.

Біздің пайымдауымызша, туындаған бұл жағдайдың құқықтық реттелуін айқын, ұғынықты ету үшін жоғарыда аталған АҚ туралы заңның 22-бабының 1-тармағындағы ережемен мазмұндас норманы ЖШС туралы заңға да ендірген жөн.

Келесі бір өзекті сауал санатына үлкен берешегі бар ЖШС-тің таза табысын бөлуге болатын-болмайтындығы жайлы мәселені жатқызуға болады. Мысалы, Ақтөбе облыстық сотының апелляциялық сот алқасының 2011 жылдың 18 ақпанындағы №2А-221 қаулысында ЖШС қатысушыларының үлкен мөлшерде берешек соманың барлығына қарамастан таза табысты бөле алатындығы жайлы байлам жасалған. Біздің пайымдауымызша, бұл мәселе АҚ туралы заңның 22-бабының 5-тармағын үлгі ретінде ала отырып, заң шығарушы тарапынан жіті реттелуі тиіс. Атап айтқанда, АҚ туралы заңның 22-бабының 5-тармағында келесідей ереже бекітілген:

«Қоғамның жай және артықшылықты акциялары бойынша:

1) өз капиталының теріс мөлшері болған жағдайда немесе егер қоғамның өз капиталының мөлшері оның акциялары бойынша дивидендтер есептеу нәтижесінде теріс болса;

2) егер қоғам Қазақстан Республикасының оңалту және банкроттық туралы заңнамасына сәйкес төлем қабілетсіздігі немесе дәрменсіздік белгілеріне сай келсе не аталған белгілер қоғамда оның акциялары бойынша дивидендтер төлеу нәтижесінде пайда болса, дивидендтерді есепке жазуға жол берілмейді».

Шетелдік тәжірибе

«Жауапкершілігі шектеулі қоғамдар туралы» ресейлік заңның 29-бабында келесідей ереже бекітілген: «29-бап. Қоғамның қатысушылары арасында табысты бөлуді шектеу. Қоғамның қатысушыларына табысты төлеуге шек қою.

1. Келесідей жағдайларда қатысушылар арасында табысты бөлу жөнінде шешімді қабылдауға қоғам құқылы емес, егер:

- қоғамның жарғылық капиталы толықтай төленбесе;

- осы федеральдық заңда көрсетілген жағдайларда қатысушының үлесінің не үлестің бір бөлігінің шынайы құны төленбесе;

- дәрменсіздік (банкроттық) туралы федеральдық заңға сәйкес егер мұндай шешімді қабылдау сәтінде қоғамда дәрменсіздік (банкроттық) сипаттары бар болса немесе бұл белгілер аталған шешімді қабылдау нәтижесінде пайда болатын болса;

- егер мұндай шешімді қабылдау сәтінде қоғамның таза активтерінің құны оның жарғылық капиталы мен резервтік қорынан кем болса немесе мұндай шешімді қабылдау нәтижесінде олардың мөлшері кем болып шығатын болса;

- федеральдық заңдарда көрсетілген өзге де жағдайларда.

2. Қоғам қатысушылары арасында табы-

сты бөлу жөніндегі қабылданған шешімді орындауға қоғам келесідей жағдайларда құқылы емес:

- дәрменсіздік (банкроттық) туралы федеральдық заңға сәйкес егер мұндай төлемді төлеу сәтінде қоғамда дәрменсіздік (банкроттық) сипаттары бар болса немесе бұл сипаттар аталған төлемді төлеу нәтижесінде пайда болатын болса;

- егер мұндай төлемді төлеу сәтінде қоғамның таза активтерінің құны оның жарғылық капиталы мен резервтік қорынан кем болса немесе мұндай төлемді төлеу нәтижесінде олардың мөлшері кем болып шығатын болса;

- федеральдық заңдарда көрсетілген өзге де жағдайларда.

Бұл тармақта аталған мән-жайлар жойылған ретте табысты бөлу туралы қабылданған шешімді орындау үшін қоғам қатысушыларға табысты төлеуге міндетті».

Қатысушының құқықтарын бұзған серіктестік органдарының шешімдеріне сот тәртібімен дау айтуға құқығы

Серіктестіктің басқару органдарының шешімдерін даулау жағдайы корпоративтік даулардың ішіндегі ең көп таралған түрі болып танылады. ЖШС туралы заңның 50-бабында келесідей ереже бекітілген: «Жалпы жиналысты өткізу мен шешімдер қабылдаудың осы Заңмен, серіктестік жарғысымен немесе серіктестіктің ішкі қызметін реттейтін ережелермен және өзге құжаттармен белгіленген тәртібін бұза отырып қабылданған жауапкершілігі шектеулі серіктестікке қатысушылардың жалпы жиналысының шешімін, сол сияқты жалпы жиналыстың заңға не серіктестік жарғысына қайшы келетін шешімін, соның ішінде серіктестікке қатысушының құқықтарын бұзатын шешімін, дауыс беруге қатыспаған немесе дау туғызған шешімге қарсы дауыс берген серіктестікке қатысушының арызы бойынша сот толық немесе ішінара заңсыз деп тануы мүмкін. Мұндай арыз серіктестікке қатысушы қабылданған шешім туралы білген немесе білуге тиіс болған күннен бастап алты ай ішінде, ал егер ол шешім қабылдаған жалпы жиналысқа қатысса, онда жалпы жиналыстың бұл шешімді қабылдаған күнінен бастап алты ай ішінде берілуі мүмкін. Жауапкершілігі шектеулі серіктестіктің өзге де органдарының шешімдеріне дау айту осы баптың бірінші бөлігінде көзделген тәртіп пен мерзімдерде жүзеге асырылады».

Серіктестіктің жарғылық капиталындағы үлестердің аз бөлігін иеленетін қатысушының басқару органдарының шешімін даулай алу мүмкіндігіне қатысты отандық сот практикасында оң жауап берілген. Атап айтқанда, Алматы облыстық МАЭС-ның 2009 жылдың 10 тамызындағы №2-826/2009 шешімінде «Талдықорған жолдары» ЖШС жарғылық капиталының 2% үлесін иеленетін қатысушының жалпы жиналыстың шешімін даулаған талабы сипатталады және бұл істе сот, аталған қатысушының талабын қанағаттандыру жайлы байламға келеді.

Ал, басқару органының шешімін жарамсыз деп тану талабымен жүгінуге арналған алты айлық мерзімді өткізіп алған ретте аталған мерзімді қайта қалпына келтіруге болады ма, деген сауал туындайды. Сот практикасында аталған мерзімді қалпына келтіруге болады, деп жауап берілген істер кездеседі. Мысалы, Алматы облыстық сотының кассациялық сот алқасының 2011 жылдың 16 маусымындағы №2к-303/2011 қаулысы.

Көкейкесті өзекті мәселе

ЖШС-қа кейіннен қосылған жаңа қатысушылардың алдыңғы қабылданған шешімдерді сот тәртібімен даулау бастамасының басым көп жағдайларда сәтсіз аяқталатындығы белгілі болуда. Мысалы, Алматы қаласындағы МАЭС 2015 жылдың 12 ақпанындағы №2-4617 шешіміне арқау болған іске назар аударалық. Атап айтқанда, бұл істе талап қоюшы К., өзге сауалдармен бірге серіктестік жарғысының кейбір ережелерін жарамсыз деп тануды соттан сұраған. Осы ретте, сот талап қоюшы К-ның серіктестікке тек 2013 жылы ғана қосылғандығына, ал, қазіргі редакциядағы жарғының 2012 жылы қабылданғандығына сілтеме жасап және жарғыны жасау сәтінде К., серіктестік қатысушысы болмағандықтан, тиісінше К-ның құқығының бұзылуы мүмкін еместігі жайлы қорытындыға келген. ҚР ЖС 2011 жылдың 18 қазанындағы 3гп-737 қаулысының мазмұнында да осыған ұқсас байлам жасалған. Атап айтқанда, «Корпорация Регион Групп» ЖШС-нің қатысушысы Б., өзі қатысушы мәртебесін алғанға дейінгі серіктестік жасаған бірқатар мәмілелерді жарамсыз деп тану туралы талап-арызымен сотқа жүгінген. ҚР ЖС бұл істе аталған мәмілелердің талап қоюшы Б., серіктестіктің қатысушысы мәртебесін иеленбей тұрған кезде жасалғандығына және осы себепті, оның құқықтары мен заңи мүдделерінің бұзылмағандығына сілтеме жасап, талап-арызды қанағаттандыруға негіз жоқ деп табады. Сондай-ақ осыған ұқсас байлам Астана қаласының МАЭС-ның 2016 жылдың 13 сәуіріндегі №7119-16-002/1367 шешімінде де жасалған. Нақтырақ айтсақ, аталған істе «Фирма Дәуір и Д» ЖШС қатысушысы А., 2004 жылы шақырылған жалпы жиналыстың шешімін жарамсыз деп тануды сұраған талап-арызымен сотқа жүгінеді. Осы ретте, талап-арызды қанағаттандырудан бас тартқан сот, өзінің бұл байламын А-ның серіктестік қатысушысы мәртебесін 2015 жылы ғана алғанын, сондықтан құқықтары мен заңи мүдделерінің бұзылмағандығымен негіздейді. Бұл істегі талап қоюшы А., өз үлесін ерімен

ажырасу барысындағы мүлікті бөлісу кезінде алған болатын. Дегенмен, сот А-ны мүлдем басқа тұлға яғни, жаңа қатысушы ретінде қабылдап, талап-арызды қанағаттандырусыз қалдырады. Осыған ұқсас байламды Қарағанды облыстық сотының кассациялық сот алқасының 2012 жылдың 06 қыркүйегіндегі №2к-1310 қаулысынан да кездестіруге болады. Бұл қаулыда сипатталған істе «Балхашская полиграфия» ЖШС қатысушысы А.И.Е., осы серіктестіктің жасаған мәмілесін жарамсыз деп тануды және атқарушы органды жауаптылыққа тартуды өз талабында сұраған еді. Алайда, сот қатысушы мәртебесін А.И.Е., тек 25.07.2011 жылы ғана алғандығын, сол себепті алдыңғы кезең бойынша оның мәмілені даулай алмайтындығына сілтеме жасайды.

Біздің пайымдауымызша, осы бөліктегі отандық сот практикасы түзетіліп, жаңа қатысушының талабын қанағаттандыру не қанағаттандырмау туралы байлам жасауда басты назар мазмұндық жағына аударылуы тиіс.

Шетелдік тәжірибе

Ресей Федерациясының Жоғарғы Арбитраждық Соты Пленумының 2014 жылдың 16 мамырындағы №28 «Ірі мәмілелер мен жасалуында мүдделілік бар мәмілелерді даулауға қатысты кейбір сауалдар туралы» Қаулысының 11 тармағында келесідей ереже бекітілген: «11. Қоғамның мәмілесін даулап жатқан қатысушының, қоғамның мүддесінде әрекет ететіндігі (РФ АПК 225.8 бабы) себепті:

1) талап қоюшының мәмілені жасасу сәтінде қоғамның қатысушысы болмау фактісі талап-арызды қанағаттандырудан бас тартуға негіз болып табылмайды. РФ АК 201 бабы бойынша мұндай қатысушылардың (акционерлердің) талаптары бойынша талап қою мерзімінің өтуі бұрынғы қатысушы мәмілені мақұлдау тәртібін бұза отырып жасағандығын білген немесе білуге тиіс болған сәттен басталады;

2) мәмілені жарамсыз деп тану туралы қатысушының талап-арызын қанағаттандыру туралы шешім қоғамның пайдасына қабылданады...»[2].

Бұл сауалға ресейлік зерттеушілер тарапынан да әралуан пікірлер білдірілген еді. Атап айтқанда, А. Ягельницкий өзінің зерттеу жұмысында серіктестікке жаңадан қосылған қатысушыда бұрынғы жасалған мәмілелерді сот арқылы даулай алу мүмкіндігі болуы тиіс, деп пайымдайды және мұндай мүмкіндікті құптамайтын сот позициясын негізсіз, деп санайды [2, б.199-235]. Ал, К.В. Нам болса, мерзім факторы қоғамның жасаған мәмілелерін даулау мүмкіндігін қатысушыға ұсыну барысында шешуші маңызға ие болмауы тиіс, деп есептейді. Бұл зерттеушінің позициясы бойынша нақты құқықтары мен заңи мүдделерінің бұзылуы осы мәселедегі басты назарда ұсталуы тиіс дүние болуы қажет [3, б.344-345]. Ал, В.А. Гуреев болса, ұйымға жаңадан қосылған қатысушының (акционердің) алдыңғы жасалған мәмілелерді даулай алмауы тиіс, деп есептейді және бұл ұстанымды бекітетін ережелерді заңнамаға ендіруді ұсынады [4, б.130].

Серіктестіктің басқару органдарының шешімімен, осы шешімнің негізінде сырттағы үшінші тұлғалармен серіктестіктің жасасқан мәмілелерінің ара қатынасын айқындау да бүгінгі күн тәртібіндегі аса өзекті сауал. Отандық сот практикасында шешімді жарамсыз деп танумен бірге, қосымша осы шешімнің негізінде жасалған мәмілені де жарамсыз деп тану туралы талабымен жүгінген жағдайлар кездеседі. Мысалы, Алматы облыстық МАЭС-ның 2009 жылдың 10 тамызындағы №2-826/2009 шешімі, Алматы облыстық апелляциялық сот алқасының 2010 жылдың 04 мамырындағы №2а-649/2010 қаулысы. Сондай-ақ шешімнің жарамсыздығының мәміленің де жарамсыздығына ұласқан істер кездеседі. Мысалы, СҚО МАЭС-ның 2009 жылдың 07 желтоқсанындағы №2-2291/09 шешімі. Дегенмен, шешімнің жарамсыздығының мәмілеге әсер етпейтіндігі жайлы да жасалған байламдар бар. Мысалы, Алматы қаласындағы МАЭС-ның 2014 жылдың 28 шілдесіндегі No2-9565/14 шешімі. Басқару органының шешімін жарамсыз деп танымай, бірден осы шешімнің негізінде жасалған мәмілені жарамсыз деп тануға болады ма? Отандық сот практикасы шешімді жарамсыз деп танымай тұрып, бірден шешімнің негізінде жасалған мәмілені жарамсыз деп тануға болмайтындығы жайлы жауап берген. Атап айтқанда, ҚР ЖС 2015 жылдың 30 қыркүйегіндегі №3гп-508 қаулысында кассациялық сатының шешімді жарамсыз деп танымай тұрып, мәміленің жарамсыздығы мәселесіне ауыса алмайтындығы жайлы пікір білдіргендігі келтіріледі.

[2] *Постановление Пленума ВАС РФ. О некоторых вопросах, связанных с оспариванием крупных сделок и сделок с заинтересованностью: утв. 16 мая 2014 года, №26 // http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_163615/.*

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Сисимбаев Е.К. Информационные права акционеров. Правовые последствия их несоблюдения / В кн.: Судебная практика применения Закона «Об акционерных обществах». Проблемы разрешения споров, связанных с корпоративным управлением». - Костанай: Костанайполиграфия, 2010. – 384 с.

2. Ягельницкий А.А. Категория правопреемства в российском гражданском праве: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право - М., 2011. – 263 с.

3. Нам К.В. Обжалование акционером решений органов управления акционерного общества (некоторые проблемы в теории и практике) // Недействительность в гражданском праве: проблемы, тенденции, практика: сб. ст. / под ред. М.А. Рожкова. – М.: Статут, 2006. - С. 334-350.

4. Гуреев В.А. Проблемы защиты прав и интересов акционеров в Российской Федерации. – М.: Волтерс Клувер, 2007. – 208 с.

REFERENCES

.1. Sisimbaev E.K. Informatsionnyie prava aktsionerov. Pravovyie posledstviya ih nesoblyudeniya / V kn.: Sudebnaya praktika primeneniya Zakona «Ob aktsionernyih obschestvah». Problemyi razresheniya sporov, svyazannyih s korporativnyim upravleniem». - Kostanay: Kostanaypoligrafiya, 2010. – 384 s.

2. Yagelnitskiy A.A. Kategoriya pravopreemstva v rossiyskom grazhdanskom prave: dis. ... kand. yurid. nauk: 12.00.03 – grazhdanskoe pravo; predprinimatelskoe pravo; semeynoe pravo; mezhdunarodnoe chastnoe pravo - M., 2011. – 263 s.

3. Nam K.V. Obzhalovanie aktsionerom resheniy organov upravleniya aktsionernogo obschestva (nekotoryie problemyi v teorii i praktike) // Nedeystvitelnost v grazhdanskom prave: problemyi, tendentsii, praktika: sb. st. / pod red. M.A. Rozhkova. – M.: Statut, 2006. - S. 334-350.

4. Gureev V.A. Problemyi zaschityi prav i interesov aktsionerov v Rossiyskoy Federatsii. – M.: Volters Kluver, 2007. – 208 s.